

Athöör nɔŋic wël ye kɔc lac nyuöth yaan ye looi në athuör yiic

Yaan ye looi në thura yic ee të cenë raan thurat ka bīdio rɔm/tuɔɔc ayeer, ka të cen kɔc waai/riäācic bī thurat ka bīdioden rɔm/tuɔɔc ayeer ke kēc kɔn thiēc kek. Yen ee met thīn ēyadēŋ në kueer de dhuōm cɔl 'dhuōm ē tōc' ku rōm/tɛkpiny de thurat ke raan dēt peei ke cīn kōu alēth ke duör ē Nhialic ka Cīeŋ de kuanden ye kek lac ceŋ në yān ke jān yiic.

Yaan ye looi në athuör yiic alēu bī yīn cɔk yōk rɔt ke yī cī riōōc, ca piōu jɔt, ye yīn cɔk yōk rɔt ke yī cī nyiēēn, ye yīn kēc piōu ka ye yīn cɔk tōu ke yī cī yɔŋ. Alēu bī piōrdu, gām de kɔc piōōth ku yic-thiēcdu riōōkic, ku alēu bē pial ē guōpdu ku määthdu rac.

Yaan ye looi në athuör yic alēu bī rɔt looi tēnē gēer de raan. Acie yīn ēloi yen – ku yīn cīi tō yītōk në yekēnē yic.

Akutnhom de eSafety alēu bī kony bī thurat ka bīdio cɔk nyiēēi keek në aliiric ka bī riēēc ēyic cɔk kääc tē rēēr yīn në Australia. Yōk lēu buk yīn kony ēya tē tōnē raan cī kek rɔm/tɛkpiny (ka ye yīn waai/riäācic bī kek rɔm/tɛkpiny) ke rēēr në Australia yic ka ayeer.

Wël bī yīn guiēēr akutnhom de eSafety Commissioner

Akutnhom de eSafety Commissioner (eSafety) ee Akutnhom lāāu-nhom de Australia muk lōōŋ/gaanun ke pial ē guōp në aliiric/yɔnlany.

Yōk ye gēm ē piōōc de tēn benē ya tōu ke kɔc piɔl gup, rēēr pieth në yān ke aliir yiic. Yōk ye kɔc ke Australia gēl ēyadēŋ në kārēc ye keek nōk në aliiric në luɔɔ de gueel, thiēc ē yic ku lēk de kārēc loi rōt. Ēkēnē ee met thīn në kuny ē kɔc wēn cī yōk/tēek në yaan de athuör yic.

Yenō yenē thura ka bīdiō ye raan 'cīn kōu alēth' nyuōth?

Thura ka bīdiō de raan cīn kōu alēth ee thura ka bīdio wēn ye nyuōth, ka tōu ke ye yen nyuōth nē:

- tēn tō yīn ke yī cīn kōu alēth ka tōu ke yī nɔŋ baŋ cīn alēth në guōpdu yic – cī mēn de thura tōu yīn thīn ke yī cīn kōu alēth ka thura wēn kēc baŋ nhial de guōpdu kum (ye cɔl 'ariāān' cīn alanh ceŋ) tē tō yīn ke yī ye tik ka tō ke yī cīi ŋic lɔn ye tik ka moc
- yān ke guōpdu, yi thar ka thīndu nyuōth – agut cī na cɔk tōu ke yī ceŋ lubāth/juan (ēkēnē ee met thīn në biɔŋ/tanura ceŋ)
- tēn tōu yīn tē loi yīn kē de ŋek ērɔtde – cīt mēn de dāk/nyiēēi de alēth, lɔ yōn ē laac (pākāna) yic, waak/laak, lɔ tē de waak/laak ka luɔi ē tōc
- tēn tō yīn ke yī cīn kōu alēth ke Kanitha ka alēth ke kuat, tē ye yīn keek ceŋ në yān ke juör yiic, cīt mēn de hijab ka turban (na kēc alēth ke kanitha ceŋ në ye thēer cī lɔ kākē yic, ke akɔɔr ba ŋic lɔn ke thurat bī keek dɔm në ye thēer kākē yiic aciī lēu bī keek ya kueen ēke ye 'kā cīn yīn kōu alēth thīn').

Thura ka bīdio alēu bī tōu ke ye:

- thura ka bīdio de yic adiil
- thura ka bīdio cī waar ka cī kiēt nē kuer de pīt yic ago tīn cī yīn
- rōm/tekpiny nē kuer wēn benē kōc yen ya yōk cīt ke ye yīn, agut cī tē cenē yen (cī mēn de thura de raan dēt peei cīn kōu alēth cī rek kenē rīnku).

Thura ka bīdio alēu bī tuōc, bī tāāu nhial ka bī rōm/tekpiny nē:

- yān ke aliiric ka loilooi (cīt mēn de wēl ke social media, online game ka app kēk)
- webthait, cīt mēn de image board ka porn site
- wēt cī lueel, wēt cī gōt, luci de len/jam, imeeil ka tooc de wēl (cīt mēn dē AirDrop ka Nearby Share).

Yeenjō lēu ba ya looi?

Tē nōot yīn ke yī kēc gēer de kēdēt peei guō looi, them ba kōn guik ē kuōny. Na cī raan dēt thuradu ka bīdiōdu cīn yīn kōu alēth thīn lō rōm/tekpiny kenē kōc kōk peei ka cī yīn riāācic wu bī thuradu ka bīdiōdu lō rōm/tekpiny ke alēu bī dhurup ya bēi ku bī yīn rac piū. Yīn cī bī ya kōc ba gum yītōk. Ee tōu ke ye kē thiekic ba lēk raandun ca gam piū, ago yī kony ba kērec tōu thīn lēu nē mēc.

Ke yī kuany yee kuēr kākē cōk:

1. Lōm wēl ke cāāt bī wēt yic lō nyuōth

Lōōm de thurat ke maraya nyin (screenshots), thurat ka dōm ē maraya de aditdu/telepundu nyin yenēke kuer wēn thiōkic ku piōlic bī yīn wēl ke cāāt ya lac māt yīic. Ku duk thurat ka bīdio tōnē kōc thīn ēke cīn kōōth alēth ye tōōu ka ba keek rōm/tuōc tēnē mēnh kēc run kaa 18 dōōt ka gēer de kēdēt peei kēnē puōl nē lōj.

Tōu kā cī keek gōt ke:

- wēl kedhie ke yōk ē raan cī thurat rōm kenē juōōr ka raan cī yīn waai/riāācic wu bī thurat rōm kenē juōōr, agut cī rīnken ke username, handle ka platform ID
- tē cī kek yīn cōōl thīn – cīt mēn de rīnken ke Snapchat, Facebook, Instagram ka TikTok URL (adērēth de web) ka rīn ke app de gōk (dating app account name) cī kek yīn guik thīn
- gēer de guēl/balak ca looi ēbēn tēnē yān ke aliir yīic ka loilooi, ka tēnē bolith.

2. Guæelë

Guæelë tənë akutnham de eSafety

Guæ/balæk cī keek looi tənë akutnham de eSafety aye tōu ēke cī thiaan kōōth.

Na tōu ke yī kēnē dhoom, ku thuradu ka bīdiodun cīn yīn kōu alēth acī rōm kenē kōc kōk peei ka raan dēt ee yīn waai/riāācic wu bī keek rōm kenē kōc kōk peei, ke them ba guel tənë akutnham de eSafety nē [eSafety.gov.au/report/forms](https://www.esafety.gov.au/report/forms). Yīn lēu ba raandun ye gam piōu thiēec ago athōōr de guel thiōōh nē nyindu yic.

Yok bī yīn yuōp nē thaar thiin buk lac yōk yic – mēn ye lac ya kōōl tōk ka nīn kaarou ke luuōi. Yok bī tēn tōu yīn thīn kōn tīh, agoku nīc lōn adē ke yī nōh kuony de nham lēu ba kōōr. Yok bī jam wōnē yīn nē baŋ de **kākuun lēu ba kek lōc**. Yok lēu buk luui wōnē yān ke aliiric ku loilooi wēn cī thurat ka bīddio tuuōc ayeer, agoku keek cōk nyiēiē keek ku bī ye wēi/riēēcē yic cōk kāāc. Kēnē alēu bī ya mēt thīn nē nyēi de account de raan dēt peei cenē luui nē yen. **Yok cīi kōc kōk peei bī ya mat thīn ka bī naŋ luuōi buk ya looi ke yī kēnku kōn thiēec.**

- na cī bolith mat thīn, ke yok lēu buku keek yuōp ago gēer de wēl ke cāāt kōōr keek kedhie nē luŋdu yic cōk tō ēke cī keek nīēc tōōu apieth, tē nōotē thura, bīdio ka raan ē tooc yeen ke kēc kō nyaai.
- nē thēer kōk yīic ke yok lēu ēya buk naŋ kā yuku keek luōi raan dēt peei, tē kōōr yīn yeen. Cī mēn de, aalēu bī keek ya kuum ē wēu ka bī keek ya yōōk bī naŋ kē bīk ya looi ago keek gēl bīkē thuradu ka bīdiodun cīn yīn kōu alēth ciē ye rōm/tek biyic tēnē kōc kōk.

Na ye yaan ē kōc nē thura yic tōu ke ye biāk de tōh baai, tōh ē kēm ke kōc baai, ka tōh ē tōc, ke yīn lēu ba kuony yōk tēnē Akutnham ē 1800RESPECT nē cōt de ye nīmra kēnē yic 1800 737 732, ka nem webthaitic nē [1800respect.org.au](https://www.1800respect.org.au) nē jam de aliiric ku luuōi de cōt ē bīdio yic. Keek aalēu bīk yīn ya kuony nē cāk ajuīēer de gēl tē nōot yīn ke yī kēc thura ka bīdio cīn yīn kōu alēth thīn ka raan ē tooc yen nyaai.

Na tō ke yī cī dhoom, ke yī duk raan dham yīn gēm wēu ka ba keek gām wēu juēc ka ba ajuīēer kēnē bēi nhial. Kēnē ee nuuōr de yaan ē kōc ye looi nē thura yic ku aye cōl ‘dhuōm ē kōc bīk tōc’ (ka ‘adhuōm de tōc’).

- **na tōu ke yī kēc run kaa 18 dōōt**, ke kuer pieth lēu bī yīn kuony yōk ee ba guæel tənë akutnham Australian Centre to Counter Child Exploitation (ACCCE) nē [accce.gov.au](https://www.accce.gov.au).
- **na nōh run kaa 18 lōtuen**, ke guæelë tənë gēer de yān ke aliiric ka yān ke loilooi wēn cenēke yīn dhoom yīic. Na cī thuradu ka bīdiodu cīn yīn kōu alēth rōm/tuuōc ayeer, ka na kēc yekēnē yīn kony, ke yīn lēu ba yekēnē guæel tənë Akutnham de eSafety nē [eSafety.gov.au/report/forms](https://www.esafety.gov.au/report/forms).

Bī raan dēt peei thiēec ago rīpt looi nē nyindu yic

Na cī ye tak ke yī cī lēu ba rīpt looi yītōk, ke yīn lēu ba raan dēt peei thiēec ago athōōr de rīpt looi nē nyindu yic. Akōōr ba kōn lueel lōn cī yīn keek puōl bīk rīpt looi nē nyindu yic. Akutnham de eSafety abī luui kenē raan loi guel/balak ku raan cī nyuōōth nē thura ka nē bīdio yic ago kōn nīc lōn adē ke raan loi guel/balak acī puōl nē lōh ago yekēnē looi.

Guæelë tənë bolith

Yīn lēu ēya ba wēt de yaan ē thura guæel tənë bolith. Keek alēu bīk ye raan cī yekēnē looi lō kuum ku bīk kony nē gēl de yīn. Ēkēnē ee ya kē thiekic arēētīc tēnōh yen raan ye yīn waai/riāācic wu bī yīn nōk, ka kōc ke paandun ka māthku.

3. Them ba rōmpiny cōk kääc, ba kuɛr ke gəl ɛ rōt miɛn yiic ku them ba rōm/tekpiny de athuōr cōk kääc

Päl kuɛr ke rōmpiny ɛbɛn kenɛ raan ci thuradun ka bīdiodu rōm/tekpiny kenɛ kōc kōk ka raan wɛn ye yin waai/riāācic bī keek thiāipiny.

- **Luōōi nɛ loilooi thīn ke app (in-app functions)** ka kāke cōkpiny de aditdu, ba wɛl ye ran dɛt keek tuōōc ka wɛl ye keek gōt thiaa ka ba keek cōk bit. Tɛ cīn wɛl ke cāāt māāt yiic ke yin lɛu ba ye kōc kākɛ gəlwei ɛya, ago riɛlden nyaai bī yin ciɛ beer yōŋ.
- **Cōk ɛkā kun ke gəl ɛ rōt (privacy settings)** piny ago kōc lɛu bīk yin yuōp tek yiic.

Yin lɛu ba wɛl ke jiɛm (wɛɛt) ɛ nhom yōk baŋɛ kā tueɛŋ thiek yiic ke gəl ɛ rōt nɛ aliir yic ku loilooi ke guɛl nɛ yān juɛc ke aliir yiic, agut ci social media, online games ku apps kōk peei, nɛ wɛl ke nyuuth tɛnɛ akutnhom ɛ eSafety nɛ [eSafety.gov.au/esafety-guide](https://www.esafety.gov.au/esafety-guide).

Gəl thura ka bīdio bī ciɛ rōm/thiɛiɛ piny

Yin lɛu ba thuradu ka bīdiodu gəl bī ciɛ tɛɛuɛ nhial nɛ yān ke aliir yiic. Yin kōōr ba biāk de thura ka bīdio cak, ku acīi kōōr ba tuōōc nɛ yān ke aliir yiic – keek aabī 'ciin de aliiric (digital fingerprint)' cak (ka 'kīn de hash') looi nɛ nyinde yic.

- **Na ye raan kɛc run kaa 18 dōōt**, ke yin lɛu ba luui nɛ takeitdown.ncmec.org – mɛn tōu ke ye wɛbthait de aliiric yenɛ luui abac nɛ yen agonɛ thuradu ka bīdiodu gəl bī ciɛ rōm nɛ yān ke aliiric cīt mɛn de Facebook, Instagram, TikTok, Yubo, OnlyFans ku Pornhub.
- **Na ye raan nōŋ run kaa 18 ka run juɛc**, ke yin lɛu ba luui nɛ [StopNCII.org](https://stopncii.org) – mɛn tōu ke ye wɛbthait de aliiric yenɛ luui abac nɛ yen agonɛ thuradu ka bīdiodu gəl bī ciɛ rōm nɛ yān ke aliiric cīt mɛn de Facebook, Instagram, TikTok, Bumble, OnlyFans ku Reddit.

4. Yōk kuōōny dīt

Kɛ yci yin tɛɛk thīn acie kɛ thiin piol yic. Agut ci na tōu ke ci thōk tɛnɛ yin ke yin ŋoot ke yi kōōr kuōōny. Yin lɛu ba yōk ɛ luōōi de jiɛm (wɛɛt) ɛ nhom tɛnɛ akutnhom de jiɛm ku loilooi ke kuōōny bī yin lɔ kony.

Rɛɛrɛ ke yī piol guōp

Kuōōny de kɛrac ci tɛɛm rōt atōu nɛ Australia, nɛ gɛɛr de thaar yic akōl ka wākōu:

Na tōu piirdu ka pial ɛ guōpdu tɛ rac yic ku yin kōōr kuōōny thiōkic bī lac looi ke yī yuōpɛ
Nīmra de Guɛu kaa diāk (000) yic.

Na nōŋ tāk bī yin rōt nōk ba thou ka ba rōt gām tōōk, ke yī yuōpɛ telepun Akut de Pīr (Lifeline) nɛ **13 11 14** ka yuōpɛ Akut de Suicide Call Back Service nɛ **1300 659 467**.

Jiëëm (Wëët) ë nhom ku loilooi ke kuony

Kuony tōu nē thonḁun yic

Cɔl Akutnhom ye Wël waar yiic nē 131 450 ku thiëc keek bik nīmra tōḁ de kuony yuḁpic ka yin, ka bik kony nē lucci de guel tēnē akutnhom de eSafety. Ka nem webthait de [tisonational.gov.au](https://tisonnational.gov.au).

Akut de 1800RESPECT

1800 737 732 (Cōtē)

0458 737 732 (Gāt athöör ye tucc nē telepun yic+)

1800respect.org.au

Na tō yin ka raan ḁic ke ḁḁḁ kã cen keek tēek thīn, ka tōu ke ḁḁḁ kãrec bī yen keek tēek thīn ke ḁḁḁ baai, ḁḁḁ de kcc ke baai ka ḁḁḁ ë tōc, ke yin lēu ba kuony yök nē cōt bī yin cōöt ka ba gāt nē athöör de telepun, ka ba nem nē webthait de jam aliiric ku cōt de bīdio.

Kids Helpline

1800 55 1800

kidshelpline.com.au

Telepun de kuony de mīth atōu tēnē mīth ḁḁḁ run kaa 5 agut cī run kaa 25 nē kãḁ kedhie yiic. Telepun ë Jiëëm (wëët) ë nhom ku kuony ë jam de aliiric atōu nē köölic ëbēn, nē kööl thok ëbēn.

Kuony tēnē kcc cie ḁiëc piḁ (kcc cī miḁ) ka kcc cie ḁiëc jam

Yuḁpē aguier de National Relay Service nē 133 677 ago yök nē kuony ë teletypewriter (TTY) ku cōt ë röl ku thiëc keek bik nīmra tōḁ de kuony yuḁpic nē nyindu yic. Ka nem webthait yic nē accesshub.gov.au/about-the-nrs.

Kã juëc ke kuony aatōu nē eSafety.gov.au/counselling-support-services.